Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta
Asia: KAA 3/2023 vp Valvottu käyttötila huumeita käyttäville

Asiantuntijalausunto asiantuntijakuulemiseen 18.4.2024

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausuntonsa kansalaisaloitteesta valvottu käyttötila huumeita käyttäville.

EHYT ry kannattaa huumeita käyttävien ihmisten palveluiden turvaamista ja lisäämistä. Olennaista on, että he, jotka tarvitsevat apua ja tukea, saavat sitä. Tarvitsemme matalan kynnyksen paikkoja, koska nykyinen palvelujärjestelmä ei vastaa riittävällä tavalla hoidon ja tuen tarpeeseen. Koko maahan tarvitaan riittävästi matalan kynnyksen terveysneuvontapisteitä, joissa on tarjolla haittojen vähentämisen keinoja.

Valvottu käyttötila on yksi mahdollinen toimenpide laajemmassa keinovalikoimassa. Kannatamme aloitetta valvotun käyttötilan kokeilusta, osana muuta tarpeen mukaista, riittävää ja laadukasta haittoja vähentävää työtä. Päätöksenteossa olisi tärkeää suunnata resursseja sekä ehkäisevään toimintaan että haittojen vähentämiseen.

Tuemme suomalaisen huumausainepolitiikan lähtökohtaa, jossa pyritään pitämään käytön aloittamisen kynnys korkealla, mutta samalla turvaamaan huumeiden käyttäjien hoitoon pääsy ja tuki. Huumeiden käyttöön tulee ensisijaisesti puuttua sosiaali- ja terveydenhuollon keinoin ja huumekuolemien vähentämiseksi tarvitaan tehokkaita ratkaisuja sekä poliittista tahtoa ongelman ratkaisemiseksi.

Viranomaisten toiminnan tulee edistää päihteiden käytön vähentämistä ja lopettamista. Samalla on tärkeää, että huumeiden käytöstä ei aiheudu kohtuuttomia, loppuelämää varjostavia seurauksia. Yksittäisten käyttäjien kohdalla rikosoikeudelliset rangaistukset eivät ole ensisijaisia, vaan ensisijaisia keinoja ovat hoito, tuki ja tiedon lisääminen päihteiden käytön haitoista.

Orpon hallitusohjelman kirjaus erityisen huomion kiinnittämisestä nuorten huumeidenkäytön ehkäisyyn ja nuorten huumekuolemien vähentämiseen tulee konkretisoida ja resursoida.

Haittojen vähentämisen ohella keskeistä on, että nuorille tarjotaan laadukasta ja kulloiseenkin ikä- ja kehitystasoon sopivaa ennaltaehkäisevää työtä nuoren omassa yhteisössä, kuten koulussa ja oppilaitoksessa, harrastuksissa ja sosiaalisessa mediassa. Myös perheet tarvitsevat tukea päihteisiin liittyvissä ongelmissa. Varhainen tuki ja tarvittaessa vanhemmuustaitojen vahvistaminen ovat tutkitusti vaikuttavaa ehkäisevää työtä.

Tarvitsemme myös uusia haittoja vähentäviä toimenpiteitä. THL:n asiantuntijaryhmän suosituksiin ja ratkaisuehdotuksiin tulisi suhtautua vakavasti. Tarvitaan myös tarkempaa tietoa huumekuolemien taustasyistä. Merkittävä osa huumekuolemista Suomessa on hengityslaman aiheuttaneita moniainemyrkytyksiä, joissa yhdistyy alkoholi sekä päihteinä käytetyt lääkeaineet buprenorfiini ja bentsodiatsepiini.

Merkittävä osa huumekuolemista olisi ehkäistävissä. Jokaisella on oikeus päästä avun piiriin siitä pyydettäessä. On tiedossa, että huumeita käyttävät ihmiset saavat usein apua ongelmiin liian myöhään. Jokainen päihdekuolema – myös alkoholista johtuva – on inhimillinen tragedia, joka koskettaa vuosittain kymmeniätuhansia läheisiä. Menetys vaikuttaa läheisten jaksamiseen ja arjessa selviytymiseen. Siksi laaja-alaisen ja kohdennetun palvelujärjestelmän rakentaminen on tärkeää koko väestöön kohdentuvan ehkäisevän työn ohella.

EHYT toivoo, että huumekuolemat otetaan vakavasti ja tarjolla on palveluita laadukkaasta ehkäisevästä työstä, haittojen vähentämisen kautta kuntouttavaan hoitoon. Sen sijaan, että keskustelu rajataan koskemaan pelkästään yhtä toimenpidettä, tulisi asiaa tarkastella laajasti. Huumehaittojen hallinta ja haittojen vähentäminen on laajempi sosiaali- ja terveyspoliittinen kysymys.

Suomessa monimuotoisesta ehkäisevästä työstä ja terveyden edistämisestä vastaavat pitkälti kansalaisjärjestöt, joilta hallitus on leikkaamassa jo nyt huomattavan osan rahoituksesta. Jos aidosti halutaan vähentää huumekuolemia, päätetyt erittäin mittavat leikkaukset eivät tarjoa helpotusta tilanteeseen ja huumeita käyttävien ihmisten tilanne hankaloituu entisestään.

Helsingissä 17.4.2024

Ehkäisevä Päihdetyö EHYT ry

Juha Mikkonen
toiminnanjohtaja

Kim Kannussaari
asiantuntija